

Карась Ю. М.

здобувач вищої освіти III освітньо-наукового рівня

«Доктор філософії»,

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-362-3-8>

РОЛЬ ВИРОБНИЧОГО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах війни, які характеризуються невизначеністю, кожне підприємство і органи влади мають адекватно оцінювати власні можливості розвитку та ефективно розпоряджатися наявними ресурсами. Питанням дослідження виробничо-економічного потенціалу займались Дж. Б'юкенен, А. Вагнер, Т. Веблен, Дж. Кейнс, А. Сміт, О. Дем'янчук, М. Крупка, І. Луніна, В. Опарін, Н. Ткаченко, В. Тропіна, С. Шумська, А. Водночас сьогодні надзвичайно актуальним питанням є вироблення в державі такого механізму, який би здійснював ефективне управління наявним потенціалом та забезпечив сталий розвиток країни в цілому.

Потенціал є одним із основних факторів, який визначає успішність роботи підприємства, регіону та країни в цілому у сучасних умовах. Чим він вищий, тим більш конкурентоспроможним та інвестиційно привабливим є підприємство. Зазвичай, під цим терміном розуміють сукупність існуючого та потенційну здатність нарощення потенціалу суб'єкта господарювання. Але забезпечити, а тим більше наростити потенціал в сучасних умовах доволі складно.

Повномасштабна війна в Україні вимагає перегляду підходів до формування політики у сфері державного регулювання економіки та пошуку нових ефективних методів державного управління. Ключовими викликами для нинішньої економіки України є падіння виробництва, ріст числа безробітних, послаблення стійкості державних фінансів, загрози валютній стабільності.

Підприємницький сектор є основою функціонування національної економіки. Він відповідає за забезпечення ринку необхідними товарами і послугами, наповнює бюджети різних рівнів доходами у вигляді податкових платежів, забезпечує формування справедливих ринкових відносин у державі.

З 24 лютого 2022 року бізнес перебуває у стані нестабільності, господарюючі суб'єкти були неготові до воєнних подій, про що свідчить фактична відсутність достатніх обсягів ресурсів. Щодо причин та обставин, які найбільш негативно вплинули на виробничо-економічний потенціал підприємств в умовах війни, головною є перебої з постачанням сировини та матеріалів. Втім, достатньо суттєвими виявились також проблеми з використанням електричної енергії, природного газу, з водопостачанням та водовідведенням. Проблеми щодо ефективного використання ресурсів є другі за пріоритетністю після проблем із постачанням. Великий бізнес проявив більшу стійкість до потрясінь і майже 90% господарюючих суб'єктів продовжили працювати з повною або зменшеною потужністю, що нехарактерно для малого і середнього підприємництва.

Актуальним в умовах війни є використання підприємствами стратегії антикризового управління: пошук шляхів адаптації до проблем, пов'язаних із постачанням електроенергії, оптимізація витрат, налагодження ефективної комунікації із працівниками з метою підтримання рівня зайнятості та збереження активності на ринку праці. Важливим є забезпечення надійного рівня мотиваційної та координаційної складових роботи з персоналом.

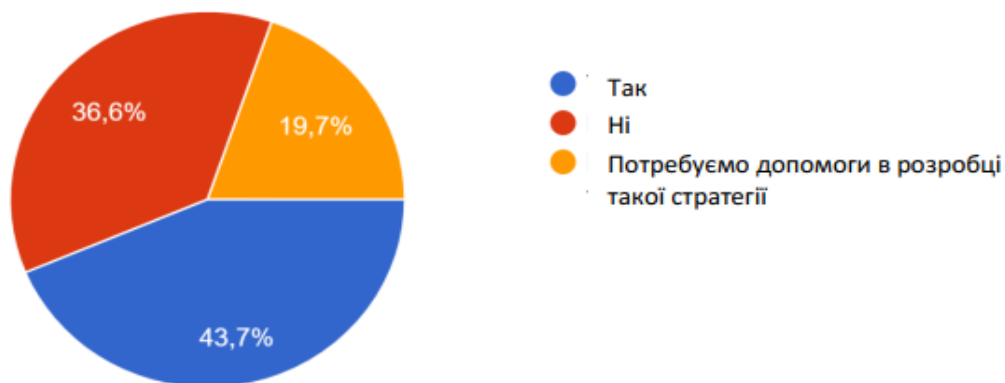

Рис. 1. Наявність «Стратегії щодо ефективного використання виробничих ресурсів під час війни»

За даними Центру ресурсоефективного та чистого виробництва тільки третина великих підприємств заявили про наявність такої стратегії, 20% потребують допомоги у її розробці. Великі підприємства здебільшого мають таку стратегію і про її наявність у якомусь вигляді заявили 56% підприємств. З-поміж малих підприємств 52% такої стратегії не мають і половина з них просять допомогу в її розробці.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що сектор підприємництва України вразливий до воєнних подій, процес формування виробничо-економічного потенціалу підприємства є по своїй сутності складним явищем, котре залежить від багатьох факторів, які в основному контролюються суб'єктом господарювання. При оцінюванні потенціалу підприємства беруться до уваги показники ефективності використання існуючих ресурсів та стратегічні напрямки розвитку бізнесу. Проте, через значну залежність виробничо-фінансових можливостей підприємства від змін в економічному середовищі, необхідно враховувати ті фактори, які чинять вплив на формування і використання виробничо-економічного потенціалу. Наразі перед українськими підприємствами стоїть завдання вижити, вистояти під час воєнних дій, можливо змінити розташування (переїхати) чи змінити асортимент продукції, підлаштовуючи його під реалії сьогодення (включаючи допомогу українській армії, тимчасовим переселенцям, соціально незахищеним верствам населення). Це дозволить перемогти ворога, підготуватись до післявоєнної відбудови, використавши свій виробничо-економічний потенціал (у тому числі людський), і збільшити свою частку присутності на світовому ринку. По суті це виклик, якщо врахувати агресивні намагання окупаційної армії нищету українські підприємства, логістичні шляхи, енергетичну систему країни. І цей виклик потребує консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін – промисловості, держави, іноземних партнерів, експертних інституцій та міжнародних установ. Також реалії сьогодення вказують на необхідність збільшення енергетичної незалежності українських підприємств, покращення ефективності використання виробничо-економічних ресурсів.

Література:

1. Ареф'єва О., Пілецька С., Лістрова М. Формування конкурентної стратегії підприємства в системі антикризового управління. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-35>
2. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>
3. Діяльність вітчизняних підприємств під час війни в Україні: дослідження реального стану та потреб. Київ : Центр ресурсоефективного та чистого виробництва, 2022. 23 с.